

UŽPALIŲ

Užpalių seniūnijos bendruomenės laikraštis

2023 m. Nr. 3

Mieli laikraščio skaitytojai, sveikinuosi su Jumis jau trečiame laikraščio numeryje šiais metais. Nuo paskutinio mūsų susitikimo praėjo trys mėnesiai. Jūsų rankose laikraščio numeris, kuriame apžvelgiame liepos, rugpjūčio ir rugsėjo naujienas, įvykius Užpalių seniūnijoje. Per tuos mėnesius buvo visko: karštų vasaros dienų, nuostabių saulėteklių ir spindinčių saulėlydžių, kelionių ir atradimų ir viską griovusio viesulo.

Dabar, kai rankose laikysite trečią „Už palių“ laikraščio numerį už lango šėls ruduo, nuspalvindamas mūsų kasdienybę rudeniškomis spalvomis ir kvapais. Gražaus ir dosnaus rudens, sklindant ilgesingam gerivių klyksmui per pievomis nutiestus voratinklius.

Redaktorė Vida Juškienė

Rugsėjo 1-osios šventė Užpalių gimnazijoje

Su trenksmu mus paliko vasara, atgindama rudenį su gražiausiomis spalvomis ir mokyklos klegesiu. Šventė prasidėjo Užpalių Šv. Trejybės bažnyčioje. Grįžę iš bažnyčios mokiniai rikiavosi prie mokyklos pievelėje, pražydusioje gėlėmis. Gražiai renginį pradėjo Užpalių gimnazijos III gimnazijos klasės mokinės Justina ir Beatrisė. Mokinius ir tėvelius sveikino garbūs svečiai: Utenos savivaldybės atstovas Paulius Čyvas, Užpalių seniūnas Eugenijus Keraminas, Užpalių Šv. Trejybės klebonas Jonas Bučelis, bendruomenės „Užpalėnų krivulė“ pirmininkė Toma Skubiejė, Užpalių LIONS klubo narė Nijolė Rimkevičienė. Džiaugėsi vėl susitikę su mokiniais Užpalių gimnazijos direktorius Rimantas Žvirblis ir pavaduotoja ugdymui Renata Gavėnienė. Su mažaisiais mokyklos nariais supažindino mokytoja Birutė Damauskienė. Ji šiemet ves pirmokėlius į platų žinių pasaulį. Naujus mokslo metus Užpalių gimnazijoje pradėjo lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja Diana Skvarnavičienė, ji bus ir 5 klasės auklėtoja. Nuskambėjus skambučiui visi skubėjo į pirmąją pamoką, o po jos į biblioteką, kur eksponuojami II g klasės mokinės Gaivilės Karosaitės tapybos darbai. Nedidelė, bet draugiška ir siekianti saldžių mokslo vaisių Užpalių gimnazijos bendruomenė pradėjo dar vienus mokslo metus.

Už gražią šventę dėkojame II ir III g klasių mokiniams, jų auklėtojai Virginijai Rudokienei ir visiems, kurie pasitiko, atėjo, palydėjo...

*Užpalių gimnazijos jaunieji
žurnalistai*

Nuotr. iš Užpalių gimnazijos archyvo

SVEIKINIMAI

Vytautui Indrašiui – 80!

Vytautas Indrašius – kraštotyrininkas, kaip pats sako „pagal dvasinį pašaukimą“. Archyvuose ieško žinių, kalbina žmones ir rašo iki šiol knygas, nes tam amžiaus cenzo nėra.

daugiau nei 500 straipsnių karine-istorine tematika, parengė nuotraukomis iliustruotus kraštotyirinius darbus apie Utenos ir Zarasų iškilią asmenybę. Buvo vienas iš enciklopedinio leidi-

Gimė 1943 m. rugpjūčio 23 d. Norvaišių kaime, Užpalių valsčiuje, kurį laiką gyveno motinos Onos Vėbraištės-Indrašienės gimtinėje Berniškių kaime, Antalieptės seniūnijoje, Zarasų rajone. Baigė Vilniaus inžinierinį statybos institutą (dabar Vilniaus Gedimino technikos universitetas). Nuo 1966 m. gyvena Vilniuje. Pirmuosius eilėraščius ir žinutes talpino Antalieptės vidurinės mokyklos sienlakraštyje, Zarasų rajono laikraštyje, nuo 1970 m. – respublikinėje spaudoje. Nuo 1960 m. rajoninėje ir respublikinėje spaudoje išspausdino

„Lietuvos kariuomenės karininkai 1918–1953“ (10 tomų) autorių. Parašė keliolika knygų apie iš Aukštaitijos kilusius prieškarinio Lietuvos karininkus, Vyties kryžiaus karininkus, įvairių pro-

fesijų žmones, apdovanotus ordinais, apie Antalieptės kraštą, 1863 m. sukilimo tremtinius nuo Užpalių ir Dusetų, straipsnius monografijai „Užpaliai“ (sudarytojas ir redaktorius S. Balčiūnas), „Tautotyros metraščiui“ bei Utenos krašto kultūriniam žurnalui „Indraja“ (redaktorius V. Ridikas). Vien trilogijoje „Antalieptės kraštas“ aprašyti 102 kaimai. Leidžiant šį leidinį darbas Lietuvos ir Lenkijos archyvuose, istorinės-memuarinės medžiagos paieška užtruko trejus metus, o senelių pasakojimai, senovinės nuotraukos ir dokumentai, brėžiniai ir planai užima net 1665 puslapius. Ir tai vieno žmogaus darbas! Apdovanotas padėkos raštais, diplomais, medaliais. 2022 m. birželio 11 d. Vyt. Indrašiui suteiktas Užpalių krašto Garbės piliečio vardas.

Autobiografijoje (2017 m.) Vyt. Indrašius rašė: „Nežinomi Utenos ir Zarasų kraštų istoriniai faktai, užmarštyje dingę iškilių asmenybių vardai skatina mane ieškoti, surasti, aprašyti ir sudėti į naujas knygas“. Neatsitiktinai vienas iš V. Indrašiaus gautų apdovanojimų – Tėvynės pažinimo draugijos diplomą „Uoliausiam istorinės atminties žadintojui“ (2011 m.).

Parengė Bronislava Juknevičienė
Nuotraukos iš asmeninio
V. Indrašiaus archyvo
<https://www.facebook.com/utenoskrastotyrosmuziejus>

**Sveikiname su jubiliejumi,
džiaugiamės, kad dalinatės su
skaitytojais žiniomis ir atradimais,
laukiame naujų straipsnių ir knygų!**

KŪRYBOS KERTELĖ

Naktis

*Padėk ant žemės rudens žiedą,
Nuskintą sodo pakraštį.
Ir pamatyk – jau saulė leidžias,
Taip spindi debesų glėby.*

*Jau paukščiai baigia savo giesmę,
Nutyla vėjas, neošia miškai.
Tik pažiūrėk – jau dangų piešia
Raudoni saulės spinduliai.*

*Tamsa artėja neprašyta,
Šviesa pranyksta tolumoj.
Naktis tamsi kaip rožė skleisis
Ir tik žvaigždėm žibėti leis.*

*Tu tik pažvelk, kol neprašvito,
Koks grožis rudenio nakties!*

Aušrė Indrašienė

Nuotr. autorės

Lietuvos Jūrų muziejus steigia profesoriaus Kazio Pakšto premiją, skirtą stiprinti jūrinę mintį

Lietuvos jūrų muziejus, skatindamas akademinį jaunimą tyrinėti Lietuvos santykio su jūra temas, steigia Profesoriaus Kazio Pakšto premiją.

Muziejaus direktorės Olgos Žalienės teigimu, taip siekiama ugdyti susidomėjimą Lietuvos visuomenės politiniais, ekonominiais ir kultūriniais ryšiais su jūra praeityje ir, be abejo, aktualizuoti šių ryšių svarbą šiandienai ir ateičiai.

Jūra – ne tik Klaipėdos reikalas

Lietuvai minint Klaipėdos krašto ir uosto sugrąžinimo 100-metį, norime priminti, kad Lietuva yra jūrinė valstybė ir kad būtina stiprinti su šia tema susijusius mokslinius tyrimus, nes kol kas jų tikrai stokoja. Premija galėtų tapti tokių tyrimų katalizatoriumi. Jūra – ne vien tik Klaipėdos reikalas, stengsimės sudominti visos Lietuvos aukštąsias mokyklas. Norime paraginti įsiklausyti visus į profesoriaus K. Pakšto mintį – atsisukti veidu į jūrą, kviečiant visą Lietuvos tautą artėti prie jūros ir suvokti jūros reikšmę: poli-

Profesorius Kazys Pakštas, Maironiu lietuvių literatūros rinkinio nuotr.

nės tematikos mokslinius darbus: istorijos, geopolitikos, tarptautinių santykių, socialinės geografijos bei kitų sociali-

pretenduoti į premiją galės originalus, savarankiškas darbas, apgintas ar publikuotas einamaisiais ar praėjusiais kalendoriniais metais. Informacija apie mokslinių darbų pateikimo pradžią bus skelbiama kasmet gegužę, o profesoriaus K. Pakšto gimimo metinių dieną – birželio 29-ąją bus pavišunami atrinkti darbai.

Dar neįgyvendinti Pakšto suformuoti jūriniai uždaviniai

Lietuvos jūrų muziejaus direktoriaus pavaduotojas-vyriausiasis muziejaus rinkinių kuratorius istorikas Romualdas Adomavičius teigia, kad profesoriaus Kazio Pakšto vardą premijai parinko dėl jo nuopelnų Lietuvos jūrinei minčiai.

– Jis dar tarpukariu sistemškai plėtojo Lietuvos, kaip jūrinės valstybės idėją, – sako istorikas. – Ir nors nuo to laiko jau praėjo 100 metų, dar, deja, dažnai išgirsi abejonių dėl mūsų šalies jūriškumo. Apie Kazį Pakštą dabartinė visuomenė daugiau sužinojo prieš porą metų pasirodžius filmui „Nova Lithuania“, o mes norime priminti jį, kaip labai progresyvų tarpukario mokslininką. Labiausiai išgarsėjęs dėl egzotiškos idėjos perkelti Lietuvą į palankesnio klimato šalį, pamirštama tai, kad jis studijavo JAV, Šveicarijoje, buvo tuometinio moderniausio mokslo priešakyje. Ir viena iš pagrindinių minčių buvo jūros, kaip geopolitinio faktoriaus svarba. Lietuva turi kuo labiau ją pažinti ir įveikinti, įveikinti uostą, statyti laivyną, kurti Jūrų departamentą ir pan., nes tai stiprintų šalį ir ekonomiškai, ir politiškai, ir kultūriškai. Jis buvo bene pirmuoju ideologu, labai stipriai kreipusiu žvilgsnį į Vakarų, todėl ir šiandienos kontekste šios mintys yra labai aktualios, nes posūkis į Vakarų gal dar nėra iki galo ir įvykęs. Kalbėdamas apie jūrinę Lietuvą, jis buvo aprašęs jos kūrimui būtinus 10 uždavinių. Faktiškai jie visi įgyvendinami, tačiau kai kuriems dar trūksta įdirbio, pvz.: Šventosios uostas nepastatytas, mokyklinėse programose nėra Lietuvos jūrinės istorijos temos ir nėra Jūrų ministerijos.

Kazio Pakšto atvirukai iš kelionių, 1930 m., Lietuvos jūrų muziejaus rinkinys

tinę, geopolitinę, ekonominę, socialinę, kultūrinę. Žinoma, Pakšto asmenybė labai imponuoja idealizmu ir romantika, tai labai sužmogina ir priartina jį prie tavęs.

Numatomas premijos dydis – 1500 Eur. Premija bus skiriama už marinisti-

nių ir humanitarinių mokslų tyrimus. Mokslo darbai bus vertinami pagal atitikimą tematikai, originalumą bei naujumą, aktualumą mokslui ir Lietuvos visuomenei, išvadų pagrįstumą ir savarankiškumą.

Lietuvos Jūrų muziejus steigia profesoriaus Kazio Pakšto premiją, skirtą stiprinti jūrinę mintį

atketa iš 1 psl.

Mokslo pasauliui trūksta postūmio

– Lietuvos jūrų muziejaus iniciatyva įsteigti šią premiją yra aktuali, nes tikrai trūksta akademinį darbų apie jūrą, – sakė, vertindamas premijos steigimą prof. Vasilijus Safronovas. – Klaipėdos universitete yra magistrinių šios temos darbų, yra rengiamos disertacijos, bet būtų gerai, kad atsirastų postūmis, kuris studentus jau bakalauro pakopoje paskatintų rinktis šias temas. Dabar jūrinių temų yra tikrai mažai, ir jeigu jų padaugės, atsiras įvairovė, premija bus pasiekusi savo tikslą. Norisi priminti, kad Kazys Pakštas buvo ne tik tas žmogus, kuris turėjo keistų idėjų apie Lietuvos perkėlimą į Madagaskarą. Jis buvo aukšto lygio mokslininkas, kuris buvo kviečiamas skaityti paskaitų į JAV,

jis propagavo idėjas, susijusias su Lietuvos santykiu su jūra. Tarpukariu nerasime kito tokio akademinio pasaulio atstovo Lietuvoje, kuris tiek būtų prisidėjęs prie Lietuvos santykio su jūra suvokimo. Beje, Kazys Pakštas vienoje paskaitoje yra sakęs, kadangi visa Lietuvos ekonomika natūraliai per Nemuną gravituoja į Klaipėdą, tai tinkamiausia vieta Lietuvos sostinei ir būtų Klaipėda.

Kazys Pakštas (1893–1960 m.) – geografas, keliautojas, visuomenės veikėjas, profesionaliosios geografijos Lietuvoje pradininkas. K. Pakštą galima vadinti nuosekliausiu jūrinės Lietuvos idėjos propaguotoju. Lietuvos universiteto profesorius išskyrė lemiamą jūros dėmenį Lietuvos geopolitinės raidos kontekste. Jis buvo įsitikinęs, kad priėjimo prie jūros teikiamos galimybės – prekyba ir ryšiai su Va-

karų pasauliu – padės įsitvirtinti Lietuvai kaip nepriklausomai valstybei ir paskatins jos ekonominę bei kultūrinę vystymąsi. Ne vienos progresyvios idėjos Lietuvai autorius formulavo ir šalies jūrinius uždavinius. Ir šiandien aktualumo nepraranda prof. K. Pakšto žodžiai – „Jūra tai didysis tautų vieškelis, praleidžias žmonijos turtais ir keleivius, žodį ir mintį.“

Lietuvos jūrų muziejus aukcione yra įsigijęs 1930 m. Kazio Pakšto užrašytų atvirukų, kuriuos jis siuntė į Lietuvą iš kelionių po pasaulį ir nuotrauką, kurioje keliautojas sėdi prie Viktorijos krioklio su Lietuvos trispalve.

<https://muziejus.lt/lt/news/lietuvos-juru-muziejus-steigia-prof-k-pakšto-premija>

Meno akcijos Užpalių erdvėse

Nedidelių miestelių ar kaimiškų vietovių bendruomenės dažnai suprantamos kaip tradicinių kaimiškų amatų ar etnokultūrinių reiškinių puoselėtojos. Bendruomenė „Užpalių krivulė“ jau antrus metus laužo nusistovėjusius stereotipus sėkmingai organizuodama šiuolaikinio meno

parodas Užpaliuose.

2022 rugpjūčio 13-14 d. organizuota pirmoji šiuolaikinio meno paroda „Akcija“ (dalyviai Greta Eimulytė, Liudvikas Kesminas, Denisas Kolumickis, Barbora Matonytė, Laura Petruškė, Simonas Pinkoraitis, Eglė Širvytė, Ona Barbora Šlapšinskaitė) buvo

labai šiltai sutikta vietos bendruomenės. Peržiūros principu organizuotas parodos lankymas, kai kiekvienas menininkas asmeniškai pristato savo kūrinį, leido lankytojams betarpiškai bendrauti su menininkais, domėtis jų kūryba ir klausinėti apie pristatomus kūrinius.

Pirmosios parodos sėkmė paskatino Užpalių bendruomenę tęsti pažintį su šiuolaikinio meno kūrėjais ir parengti projektą „Betarpiškos erdvės“ (projekto vadovė Vida Juškienė). Projektą finansavo Lietuvos kultūros taryba ir koofinansavimą skyrė Utenos r. savivaldybės administracija. Projekto metu, savaitę reziduojantys menininkai, susipažino su Užpalių miesteliu ir jo istorija (organizuota ekskursija po Užpalius, išklaustyta etnologės užpalietės Gražinos Kadžytės ir garsų menininko Audriaus Šimkūno paskaitos), kūrė patirtis Užpaliuose atliepančius kūrinius.

Organizuodami menininkų rezidenciją tikėjomės kuo didesnės kūrėjų ir vietos bendruomenės kolaboracijos, todėl menininkams buvo suformuluota užduotis kūrinius eksponuoti ne

nuketa į 5 psl.

Nuotr. Onos Barbaros Šlapšinskaitės

Meno akcijos Užpalių erdvėse

atketa iš 1 psl.

iš anksto numatytoje vietoje o miestelio privačiose ar viešose erdvėse. Siekėme, kad į kūrybinį procesą būtų įtraukta visa bendruomenė. Manome, kad tikslas supažindinti vietos bendruomenę su šiuolaikinio meno reiškiniu, skatinant bendruomenės narius prisidėti prie kūrybinių atsiradimo, padedant menininkams atrasti patalpas, atlikti kūrybiniame procese reikalingus techninius darbus (pjauti detales, suvirinti, pervežti kūrinį), susitikti menininkų organizuotose kūrybinėse dirbtuvėse ir rezidencijos parodoje „Akcija (2)“, pasiektas, nes bendruo-

menės nariai noriai bendravo ir bendradarbiavo su rezidencijos dalyviais ir gausiai dalyvavo parodoje.

Džiaugiamės, kad mažas miestas gali pristatyti ir pakviesti aplankyti savo erdvėse įvairų meną, skatinantį pamatyti ne tik vizualius, bet išgirsti ir patirti garsinius meno objektus, pasiūlyti menininkų provokacijoms, kuriuose tampama meno kūrinio dalimi, praturtinti lankytojų vaizduotę pasirinktų kūrybinių formų ir įgyvendinimo sprendimų įvairove. Stengsimės, kad šiuolaikinio meno rezidencijos taptų neatsiejama Užpalių miestelio kultūrinio kraštovaizdžio dalimi.

Antroji šiuolaikinio meno paroda Užpaliuose vyko šių metų rugpjūčio 12-13 dienomis. Projekto „Betarpiškos erdvės“ rezidencijoje dalyvavo jaunieji menininkai Greta Eimulytė, Alanas Gurinas, Liudvikas Kesminas, Denisas Kolomickis, Barbora Matonytė, Eglė Širvytė, Ona Barbora Šlapšinskaitė, kurių kūrybinius dvi dienas buvo galima pamatyti Užpalių viešosiose ir privačiose erdvėse. Paroda jau sulaukė menotyrininkų dėmesio.

Diana Šlapšinskienė, projekto „Betarpiškos erdvės“ idėjos autorė

Betarpiški centro ir regiono santykiai. Projektas „Betarpiškos erdvės“ Užpalių miestelyje

Mano kelionė į Užpalius Utenos rajone įvyko asmeninių centrų ir regionų paieškų sukuryje. Meno darbuotojo karjera, kaip ir kitos, apipintos primityviais rinkos santykiais, reikalauja žinių ne tik kur parodas rengti, bet ir kur jų derėtų vengti, norint apdairiai kaupti trapų simbolinį kapitalą. Nesąmoningai vaikantis prestižo, geresnės reputacijos ir aukštesnio statuso, karjeros kryptis tampa nuspėjama – į viršų. Aš – ne išimtis. Grįžusi į kultūrinį Lietuvos centrą Vilnių po klajonių Azijos didmiesčiuose, gimtąjį miestą pamačiau kaip apytuštę pabėgimo kambario pramogą, kurioje kolektyviai sprendžiame įvairiausias kūrybiškas ekonominio išgyvenimo užduotis kopiant karjeros laiptais, o tinkamai progai pasitaikius, pasitraukiame iš centro link regiono – grybų rinkti.

Praėjusiais metais vykusiame Lietuvos kultūros tarybos organizuotame regioninių kultūros tarybų forume vienos iš diskusijų moderatorius Rimvydas Laužikas teigė, kad regiono idėja Lietuvoje kyla iš XIX amžiaus tapatumo, kai buvo priešinamas miestas ir kaimas. Tačiau XXI amžiuje kylantis supriešinimas tarp kultūros didžiuosiuose miestuose ir likusioje Lietuvoje atrodo keistai. Juk Lietuvoje nėra megapolių, turime viso labo kelis miestus, tarp

kurių atstumai nėra dideli. Regionai ir jų kultūra turi savitumo, tačiau miestai yra integrali jų dalis.

Suvokimas, kad miestas iš tiesų yra integrali regionų ekosistemos dalis, pasireiškia kultūros lauko darbuotojų tendencija atsigręžti į kaimą ir kolektyviniu noru vis dažniau išstrukti iš miesto, o ne gręžtis į jį. Šiomet menininkų rezidencijos ir centro menininkų meninės akcijos regionuose buvo organizuojamos Kupiškėje, Merkinėje, Ubiškėje, taip

pat verta paminėti visą vasarą aktyviai veikusį Aleknaičių kultūros ir edukacijos centrą (Akee). Aš ir pati buvau pakviesta kuruoti menininkų rezidencijų programą Panevėžyje, kūrybiškumo centre „Pragiedruliai“. Taigi, menininkų pasitraukimas iš centrų (kuriuose jie renkasi apsistoti dėl darbo akademinėse bendruomenėse, pastovių pajamų biudžetinėse įstaigose ar tiesiog geresnės kultūros sektoriaus infrastruktūros), nors ir laikinas, bet ganėtinais aktyvus. Šį kartą trumpalaikis pabėgimas iš centro įvyko Utenos rajone – į Užpalius.

Praėjusiais metais to paties menininkų sąstato (Greta Eimulytė, Alanas Gurinas, Liudvikas Kesminas, Denisas Kolomyckis, Barbora Matonytė, Eglė Širvytė, Ona Barbora Šlapšinskaitė) paroda vyko Užpalių gimnazijos patalpose, o šiemet „Akcija (2)“ išsidriekė miestelio apylinkėse. Pirminė projekto „Betarpiškos erdvės“, vykusio rugpjūčio 7-13 d., idėja buvo didinti šiuolaikinio meno sklaidą Utenos regione, siekiant pristatyti Užpalių miestelio lankytinas ir neatrastas erdves. Noras šiemet pakartoti įvykį kilo dėl vietos gyventojų ir aplinkinių susidomėjimo, o parodos koordinatore Barbora Matonytė prasi-tarė ateityje norėsianti aktyviau užsiimti kultūrine veikla regione, todėl šį projek-

nuketa į 4 psl.

Betarpiški centro ir regiono santykiai. Projektas „Betarpiškos erdvės” Užpalių miestelyje

atketa iš 5 psl.

tą matanti kaip pamoką ir lauko tyrimo dalį.

Šiuolaikinio meno gabenimas iš centro į regioną dažnai būna problemiškas ir skamba misionieriškai. Tokio pobūdžio renginiuose esu dalyvavusi, apie juos rašiusi ir nuogaštavusi, kad šiuolaikinis menas gali įgauti pamokos formą. Tačiau Užpaliuose didaktikos nebuvo. Renginio organizatoriai dar prieš įvykį tikėjosi stiprios kūrėjų ir vietos gyventojų kolaboracijos, menininkai buvo skatinami eksponuoti kūrinius miestelio privačiose ar viešose erdvėse. Siekta į kūrybinį procesą įtraukti kuo didesnę miestelio bendruomenės dalį – ne kaip kultūros, pramogos vartotojus ar šiuolaikinio meno reiškinio žiūrovus, bet kaip kūrinių technikus, medžiagų tiekėjus, ekspozicinių erdvių perleidėjus ir svarbiausia – istorijų pasakotojus.

Norėdami štai taip tvariai sukurti kūrinius, menininkai rezidavo miestelyje, atlikdami, kaip buvo įvardinta, „nuoseklų lauko tyrimą“, susitikdami su vietinės bendruomenės nariais ir leidamiesi į „edukacinę programą“ su renginio organizatoriais. Šią patirtį, jei atsisakytumėm projektinių formalumų, įsivaizduoju kaip naujakurių supažindinimą su vietos apylinkėmis ir artimo santykio kūrimą su jomis. Geriausiai šį nuoširdumą įkūnija Liudviko Kesmino kūrinio funkcionalumas. Menininkas kreipėsi į miestelio gyventoją, įsikūrusią buvusių sinagogų vietoje, kurios po antrojo pasaulinio karo visiškai sudegė. Gyventoja pokalbio metu prasitarė esanti tikra, kad jos sunkaus asmeninio gyvenimo įvykiai yra susiję su gyvenimu ne savoje žemėje. Moteris kreipėsi į kunigą, kuris rekomendavo kieme pasistatyti kryžių ir taip apsaugoti nuo negandų, bet vietinio kryždirbio kūrinių žaibas suniokojo per pirmąją audrą tą pačią vasarą. Vėliau gyventoja kreipėsi į neformalų konsultantą, jis ragino pasistatyti kieme piramidę, tačiau užpalietė prasitarė neradusi lėšų šiam ne pirmo svarbumo pirkiniai, kuris prasmingas, tačiau nežinia, ar bus veiksmingas. Taip gan makabriškai gimė

Liudviko Kesmino kūriny. Skulptorius pasisiūlė pastatyti kieme piramidę ir, kuriant šį abstraktų įrenginį, įprasinti savo amatą. Jautriai pastebėjęs lūkestį, jog objektas turi stovėti lauke, į funkcionalumą pasižiūrėjo praktiškai – pasirinko jį gaminti iš plieno. Taip po lauko tyrimo buvusių sinagogų vietoje atsirado nebūdingos paskirties modernistinė skulptūra.

Vietos gyventojai, tapę kūrinių technikais ir medžiagų tiekėjais, prisidėjo net automobiliu Gretos Eimulytės kūriniui, taip pat – sklidiniais nepasterizuoto pieno ašočiais ir kiemų augalais Eglės Širvytės instaliacijai buvusiam Užpalių pieno supirkimo punkte. Tokie netradiciniai rinkos santykiai be išskaičiavimo meno rinkos subtilybių kontekste tampa labai paveikūs. Lyg miestų turguose pasitinkantys užrašai „iš kaimo“, tapę neabejotinos kokybės ženklu. Šiose gyvose prekyvietėse nebūna parduotuvėse pasitaikančių akcijų – sužaidybinto maržos sumažinimo siekiant didesnio pelno, tačiau jose galima derėtis, jei tik esi geras šnekorius. Onos Barboros Šlapšinskaitės kūriny Užpalių turgavietės palapinių vietoje sukurtas iš atsiminimų apie savaitgalinį lankymąsi dėvėtų drabužių prekyvietėje, vietos gyventojams kelioms valandoms tampančioje žinių platforma ir proga apsikeisti naujienomis, apkalbomis ir buities rūpesčiais. Kūriny tapo objektu,

sukuriančiu jungtis tarp čia vykstančių prekybinių santykių ir lankytojų asmeninių istorijų.

Stipriausias akstinas menininkui išvykti iš centro yra prasmės paieška ar kita asmeninė motyvacija, o ne Lietuvos kultūros tarybos projektinis finansavimas regionų kultūros plėtrai, nebandant nuneigti jo svarbos. O atvykėliui iš miesto analizuoti regiono meną gali būti neįprastai komplikuoja. Visų pirma dėl to, kad kokybę centro kultūros produkcijoje yra lengviau suprasti dėl jos veikimo viso pasaulio kultūros kontekste ir dėl to, kad kokybė suvokiama remiantis aiškiais vertinimo taisyklėmis. Gan primityvus vertinimas amžiname produkciniame pertekliuje gyvenantiems meno centrams tampa būtinas norint išlaikyti reprezentacinę funkciją. Regioninis muziejus neišlaikys tokios pačios kokybės kaip esantis metropolijoje, nes jų funkcijos bei veikimo tikslai yra skirtingi. Iš esmės tai turėtų išlaisvinti – žinojimas, kad iš centro į regioną nevyli karjeros laiptais, bet plietesi kūrybiniais laukais.

Meno tyrėja **Ieva Gražytė**

Fotografijos: **Alanas Gurinas**

Minimi menininkai:

Eimulytė Greta, Gurinas Alanas, Kesminas Liudvikas, Kolomyckis Denisas, Matonytė Barbora, Širvytė Eglė, Šlapšinskaitė Ona Barbora

Apie instaliaciją „Invazija“

Neseniai mano mylimam miestelyje įvyko meno rezidencija, kurios metu susirinkę menininkai (tarp jų ir aš) visą savaitę pažindinomi su vietos etnokultūrinėmis tradicijomis, kasdienybe, bendruomene. Galiausiai kūrė objektus/instaliacijas, atliepiančius Užpalius ir darbus eksponavo miestelio pasirinktose erdvėse.

Savo instaliaciją pavadinau „Invazija“. Joje keliu klausimus ar mums svarbu išsaugoti tapatybę ar vis greitėjantis prisitaikymas palieka savasties? Kiek ilgai gyvuos mūsų gimtoji kalba? Ar išsaugosime kaimus, kurie dar byloja apie mūsų tradicijas/papročius?

Instaliacija vyko viename iš buvusių Užpalių pieno surinkimo punktų, todėl pienas tapo svarbiu simboliu kalbančiu apie mūsų kultūrą, jos identitetą, senuosius papročius, tradicijas. Kadangi Užpaliuose ganėtina daug ūkininkų, užsiimančių pieno verslu, norėjosi, kad instaliacijoje pienas būtų savas, todėl atvykau į Kristinos ir Tado Abukauskų fermą, kurioje dirbanti moteris prileido tiesiai į ąsotį man šilto, nepasterizuoto pieno. ąsotį pasiskolinau iš Viktorijos Jovarienės, tiesiai nuo pečiaus. Panašu, kad ąsotis nuolatos naudojamas. Taip

pat iš Kamenyčios kurioje Viktorija eksponuoja eilę metų rinktus audeklus ir audeklėlius atkeliavo ir abrūsas. Mano kompozicijoje nubyrėjo ir keletas linų žiedelių, kurie buvo lipdyti rankomis ir

vėliau atlieti iš žalvario. Tai užuomina į Užpalius, kaip linininkystės tradicijų puoselėtojus.

Mintis užgimė Jūratės Lapackaitės kieme, kuriame pamačiau daug man nematytų augalų, kurie atrodė lyg bambukai, bet pasidomėjus sužinojau, kad

tai japoninis pelėvirkštis, invazinis, sparčiai plintantis, labai prisitaikantis ir net išaugantis pro kiečiausius paviršius, tokius kaip betonas augalas. Tad instaliacijoje jie užima daugiausiai erdvės. Manau, kad nebereikia aiškinti dėl ko. Nuskabius lapus ir atitaikius reikiamą aukštį dabartiniame seniūnijos garaže jie atliko mūsų kultūros naikintojų rolę.

Fone nuskambėjo sutartinės. Ši mintis kilo taip staiga, kad tik pačios drąsiausios miestelio moterys galėjo tam pasiryžti. Atbėgusi į miestelio biblioteką, pas Vidą radau keletą moterų, kurias pakalbinus norom nenorom pradėjom bandymus dainuoti. Kaip nelengva pasirodė suderėti, nepamesti savo partijos. Bet visa tai buvo ne apie kokybišką dainavimą, o apie bendruomeniškumą, pagalbą nusimetant nepatogumus, kompleksus, nepasitikėjimą.

Juvelyrė Eglė Širvytė

Dosnus vilutiškių laikas

Nepastebėjome, kaip praėjo gražuolė vasara ir į antrą metų pusę jau ritasi ruduo. Vilutiškiams praėjęs laikas buvo dosnus įvairiais darbais ir sumanymais. Jau dvidešimt metų kaip džiaugiamės kaimo kryžiumi. Šiais metais nutarėme kryžių atnaujinti, perdažyti. Nuširdžiai dėkojame seniūnaičiui Sauliui Sirvydžiui, bendruomenės nariams Gediminui ir Ernestai Šlapeliams, Viliui Vaičiui, Valdui Vanagui, Kristinai Augutienei ir visiems vilutiškiams savo darbu ir lėšomis prisidėjusiems prie šios iniciatyvos. Norime pasidžiaugti, kad mūsų sumanymui pritarė ir dažams pirkti lėšų skyrė seniūnas Eugenijus Kėraminas. Už kryžiaus aplinkos tvarkymą dėkojame Aldonai Vaičiuvienei ir Arvydui Vanagui.

Darbinga vasara buvo ir Vilučių krašto kulinarinio paveldo puoselėtojų būreliui.

Savo bendruomenę ir kulinarinį

paveldą pristatėme Užpalių kraštiečių šventėje, Žolynių šventėje Užpaliuose, Utenos miesto šventėje, Užpalių lygiadienio šventėje. Save parodyti ir į kitus pasižvalgyti vykome į kaimyninio Rokiškio rajono bendruomenės, dalyvavome Duokiškio baladėse ir Jūzintų šv. Baltramiejaus gyvųjų amatų kermošiaus šventėje.

Gražios rudens dienos ragina ir kviečia vykti į keliones. Spalio 8 dieną buvome Kamajų miestelio šventėje „Kuc, kuc, Kamajuos“. Va taip ir gyvename keliaudami, dalyvaudami, kartais paliūdėdami, pasidžiaugdami vieni kitų bendryste, bet neprarasdami optimizmo vyniojame savo mintis, darbus, pasiekimus į kasdienybės kamuolį.

*Vilutiškių bendrijos pirmininkė
Nijolė Petrusevičienė*

Nuotr. iš Vilutiškių bendrijos archyvo

Užpalių gimnazija

Margaspalviai Gaivilės prisiminimai

Trečiadienį per etikos pamoką Užpalių gimnazijos II g. klasės mokiniai

lankėsi Užpalių bibliotekoje. Ten vyko klasės draugės Gaivilės Karosaitės dailės

meno parodos „Margaspalviai prisiminimai“ pristatymas. Bibliotekininė Vida Juškienė kvietė pajusti Gaivilės kūrybinių emocijų, įjungti vaizduotę ir patirti naujų potyrių. Parodos pristatymo metu klasės auklėtoja Virginija Rudokienė pasveikino jaunąją menininkę, prisiminė jos pirmuosius žingsnius bandant piešti ir pakvietė visus diskusijai. Apie savo darbus kalbėjo ir pati Gaivilė. Ji pasakojo apie kūrybos procesą, vieno ar kito kūrinio atsiradimo istoriją ir padovanojo klasės draugams, auklėtojai ir bibliotekininkei du muzikinius kūrinius, kuriuos atliko su gitara.

Nuotr. autorės

Užpalių gimnazijos jaunoji žurnalistė Emilija Tarvydaitė

Europos kalbų dienos minėjimas

Šiais mokslo metais Utenos r. Užpalių gimnazijos septintokai Augustė Meš-

kauskytė, Aistė Adomaitytė, Smiltė Šlaipelytė, Antanas Rudokas, Jonas Karosas

ir Rimgaudas Ruzgus dalyvavo loginio mąstymo ir anglų kalbos varžytuvėse su kitų Utenos rajono mokyklų septintokais A. ir M. Miškinių bibliotekoje. Renginį organizavo Vyturių progimnazijos anglų kalbos mokytojos kartu su Europe Direct Utena.

Konkursas „Beavers' battle“ leido dalyviams pasitikrinti bei pademonstruoti kalbos, informacinių technologijų, geografijos žinias, taip pat skatino kūrybiškumą, bendradarbiavimą.

Tai buvo netradicinis Europos kalbų dienos minėjimas, jungiantis to paties amžiaus rajono mokyklų mokinius, ugdamas viešojo kalbėjimo gebėjimus.

Nuotraukos EUROPE DIRECT Utena

Netradicinės pamokos Salų dvaro aplinkoje

Užpalių gimnazijos mokiniai lankėsi Salų dvare, Rokiškio raj., kur mokėsi kitaip. Projekto tikslas - aplankyti netoliese esantį dvarą, kur vaikai galėtų labiau pažinti savo gimtąjį kraštą, jo istoriją. Pažintinio vizito metu mokiniai dalyvavo piešimo šokoladu edukacijoje. Džiugu buvo girdėti, kaip kai kurie svarstė, jog tokia edukacija galėtų vykti ir mokykloje, jų nuomone, būtų daug norinčių dalyvauti. Po edukacijos gidė

Jurgita papasakojo dvaro istoriją, apdė atnaujintas ir naujinamas patalpas, rekonstruojamą skrynių ir kuparų kolekciją. Kadangi oras buvo puikus, tai dar pasivaikščiujome gražiame parke, kur sutikome ir jame gyvenančių žvėrelių. Pamatę patys, kad dvaras išikūręs saloje, kuri primena Lietuvos žemėlapi, su šokoladais rankose išvykome namo.

Mokytojos Saida Leleivienė ir Virginija Rudokienė

Nuotr. iš Užpalių gimnazijos archyvo

Dailės ir etikos pamoka dailininkės Jolantos Žalalienės tapybos parodoje „Procesai“

Rugsėjo 5 d. gausus būrys Užpalių gimnazijos IIg ir IIIg mokinių pamokas pradėjo netradicinėje erdvėje - Utenos kraštotyros muziejuje. Apžiūrėję ne vieną parodą, didžiausią dėmesį mokiniai sutelkė dailininkės J. Žalalienės tapybos darbų tyrinėjimui. Dailininkė netradiciškai pristato lietuvių tradicinės tekstilės meną. Ji sako: „Tapybos darbų cikle „Procesai“ kuriu pasakojimus apie audinius, vaizduodama dėmes ir skyles, karpymą, deginimą, irimą, korėjimą, blukimą, dūlėjimą – senėjimą. Juose laikinumas susipina su kultūrine praeitimi, simboliais, audėjos amatu, bendravimo tradicijomis bei šiuolaikinių žmonių požiūriu į šį kultūrinį palikimą...“

Nuotr. iš Užpalių gimnazijos archyvo

Mokiniams buvo duotos užduotys patyrinėti menininkės kūrybą, raiškos būdus ir priemones. Buvo kalbama, apie

tai, kaip į lietuvių liaudies meno palikimą galima pažiūrėti moderniai.

Dailės mokytoja D. Usevičienė

Verslo idėjų stovykla

Rugsėjo 28-ąją Užpalių gimnazijos I-os ir II-os g. klasių mokiniai dalyvavo Lietuvos Junior Achievement verslo idėjų ir inovacijų stovykloje „Challenge the challenge“. Stovyklos veiklas sudarė 4 etapai: problemos analizė; idėjos generavimas, prototipo kūrimas ir produkto/paslaugos pristatymas. Iškilus klausimams mokiniai galėjo konsultuotis su verslo mentoriais, kurie ne tik pataisė klaidas, bet ir davė puikių idėjų produkto tobulinimui. Tiesa, II-os g. klasės mokiniai šiame projekte dalyvauja jau antrus metus, todėl pasinaudoję praeitų metų sukauptą patirtimi bei žiniomis, jie sukūrė ir sėkmingai pristatė savo naujas, originalias bei pažangias idėjas.

Užpalių gimnazijos jaunoji žurnalistė Augustė Gavėnaitė

Nuotr. iš Užpalių gimnazijos archyvo

Išvyka į Juozo Tumo Vaižganto gimtinę

Saulėtą rugsėjo popietę, kartu su Užpalių gimnazijos penktos klasės mokiniais buvau išvykusi į Anykščių rajone esančią Juozo Tumo Vaižganto, Lietuvos rašytojo, literatūros istoriko, kritiko, visuomenės veikėjo, pedagogo, kunigo sodybą. Pačią sodybą priminė tik šalia esantis paminklas ir medinė atminimo lenta su priedašu „Čia buvusioje sodyboje 1869 m rugsėjo 20 d. gimė Lietuvos literatūros klasikas Juozas Tumas Vaižgantas.“ Palakstę po „Juozoko laukus“, taip gražiai vadina kaime gyvenantys žmonės rašytojo gimtinės vietą, vykome į Kunigiškių kaime esančią pirmąją Juozo Tumo Vaižganto mokyklą. Penktokai gavo unikalią galimybę pasėdėti senuose mokykliniuose suoluose, pavartyti senus vadovėlius ir išbandyti bausmę už neklusumą - paklūpėti ant žirnių. Per pusantro šimto savo veiklos metų, tarsi švyturys, mokykla skleidė aplinkui šviesos spindulius, vedė mokslo ir žinių keliu gausius būrius vietinių vaikų. Ši mokykla ne paprasta, o garsi savo istorija. Pradėjusi veikti dar carizmo laikais, gyvavo net iki 1949-ųjų metų. Ne vienas Kunigiškių mokyklos auklėtinis tapo Tėvynei Lietuvai nusipelnusiu žmogumi. 1987-ais metais, čia buvo įkurtas muziejus, kuriame ir lankėmės.

Nuotr. autorės

Utenos A. ir M. Miškinių bibliotekininkė Ernesta Šlapelienė

1863 – 1864 m. sukilimo aidai Užpalių krašte

160 metų praėjo nuo tų laikų, kai Lenkijoje prasidėjęs liaudies sukilimas prieš imperinį carinės Rusijos režimą, nuvilnijo per Lietuvą, skaudžiai paliesdamas ir Užpalių kraštą. Už paramą Povilo Červinskio sukilėliams į Samaros (Saratovo) stepes už Volgos, cariniai žandarai ištrėmė 58 šeimas, arba 288 asmenis, prie Užpalių kapienių 1864 m. kovo mėnesį pakorė sukilėlių vadą Povilą Červinskį (1820 – 1864) ir 12 jo būrio kovotojų.

Atrodo viskas taip senai buvo, turėtų būti viskas pamiršta ir išdilę iš atminties. Tačiau to laikmečio tragiški įvykiai kartas nuo karto tolimu aidu atklysta Užpalių kraštan. Čia nenuilstamai triūsia kultūros darbuotoja Birutė Minutkienė. Ji atrado naujų duomenų apie sukilėlių būrio vadą Povilą Červinskį, jo kovas ir nesėkmes su cariniais žandais ties Utena. Pagal Birutės parengtą scenarijų talentingas operatorius Vytautas Juknys kuria dokumentinį filmą.

Į Užpalius kas metai iš Pasvalio rajono atvažiuoja Stasys Badaras su šeima, nes kapinėse palaidoti jo giminės tremtiniai Baukiai ir Mikšiai, 2023 m. balandžio 7 d. iš Latvijos Rzeknės miesto atvykę Nikolajus Gilis su sūnumi Vadimu panorą pamatyti kaip atrodo jų prosenelių tremtinių kraštas. Visai neseniai rugsėjo 8 d. Užpalių bibliotekoje įvyko susitikimas su Natalija Paškanis – Dennis, atvykusia iš centrinės Anglijos, kurios protėvius Paškanis 1863 m. gruodžio mėn. caro valdžia į Čiornaja Padina ištrėmė iš Antakalnių kaimo. Natalija su dukra Emilija mūsų krašte svečiavosi keletą dienų, pedagogas Giedrius Indrašius susipažino su miestelio ir apylinkių istorija, Birutės ir Vidmanto Indrašių dėka pabuvojo Remeikių, Antakalnių, Traidžiūnų, Satarečiaus, Likunčių kaimuose.

Mano pakalbinta Natalija Paškanis – Dennis pasidalino įspūdžiais ir prisiminimais.

Pasiteiravus, kas paskatino domėtis protėvių tremtinių istorija sakė: „Dar būdama maža, iš senelio Antano Paškanio pasakojimų žinojau, kad jis lietuvis. Tuomet girdėdavau tik dvi pavardės: Paškonį ir Remeikių, nes

jo mama buvo Viktorija Remeikyte. Pasakodavo, kad šeimą caras išvežė iš Lietuvos, bet už ką, kada ir iš kurios vietos ištrėmė, mes nežinojome. Man visada knietėjo sužinoti, kas gi buvo tie mano nežinomi lietuviai. Po daugelio metų mane likimas suvedė su trečios eilės pusbrolių Tomu Gukausku, gyvenančiu Klaipėdoje. 2015 m. Tomas man atsiuntė Jūsų knygą „Išginti į užmarštį“. Ši knyga man buvo stebuklingų atradimų ir žinių lobynas.

metus ištrėmė į Kazachstaną ir apgyvendino Osakarovke. Jų sūnus, o mano senelis Antanas Paškanis (Paškanis 1919 – 1988) paaugliu pradėjo tenai dirbti prie geležinkelio tiesimo darbų, vėliau buvo geležinkeliets, perkėlė į Balkašą. Mano tėtis Valerijus Paškanis, gimęs 1949 m., Balkaše susipažino su mano mama ir susituokė. Po to atvyko į Leningradą, ten mokėsi, dirbo, ten gimiau aš. Nuo 2002 m. gyvenu centrinės Anglijos Corby mies-

Nuotr. Vytauto Indrašiaus

Sužinojau, kad Mataušo Paškanio aštuonių asmenų šeima į Čiornaja Padinos kaimą buvo atvežta iš Antakalnių kaimo, Remeikių šeima - iš Remeikių kaimo, o Būgos - iš Likunčių kaimo. Pradėjau dar ieškoti, Saratovo srities archyvas atsiuntė Čiornaja Padinos katalikų bažnyčios metrikų kopijas. Dabar mano giminės genealoginiame medyje 2268 žmonės.“

– Natalija, Jus gimėte, augote ir mokėtės Sankt Peterburge, tuometiniame Leningrade. Kokiais keliais Jūsų tėvai iš tremtinių Paškonų šeimos pateko į šį miestą?

– „Kai Čiornaja Padinoje prasidėjo kolektyvizacija, tremtinio Mataušo Paškanio sūnaus Dominyko sūnus Georgijus (lietuviškai Jurgis 1880 – 1965), nenorėjo būti kolūkiečiu, tai jį su žmona Viktorija Remeikyte (1893 – 1971) ir vaikais iš kaimo apie 1930

te, dirbu baldų pardavimo firmos finansų skyriuje. Vyras Stephen Dennis – kompiuterinių programų įdiegimo menedžeris. Dukra Emilija universiteto antrame kurse studijuoja architektūrą, sūnus Edvardas baigia mokyklą ir stos į universitetą“.

– Kada Jums kilo noras aplankyti protėvių kraštą? – klausiu Natalijos.

– „Tada kai Tomas Gukauskas atsiuntė man Jūsų knygą „Išginti į užmarštį“, kai joje pamačiau kaimų, kuriuose jie kažkada gyveno nuotraukas. Mintyse stengiausi įsivaizduoti kokiuose trobesiuose gyveno, kokius buitines įrankius ir darbo padargus turėjo, kokius valgius gamino. Vaizduotės man buvo maža. Kai gavau paskutinę Jūsų knygą „Pro kaimų nebesamus langus“ mane užvaldė nenumaldomas troškimas pamatyti tą protėvių kraštą.

1863 – 1864 m. sukilimo aidai Užpalių krašte

atketa iš 10 psl.

Daug kas kvietė. Loreta Smalskienė viską organizavo, pas ją apsistojome, su Loreta ir Giedre Kviliūniene kartu atvykome į Užpalių biblioteką, kurioje bibliotekininkė Vida Juškienė sukviėtė istorijos žinovus ir surengė naudingą pabendravimą. Susitikau Vytautą Indrašių, su kuriuo susirašinėjame ir dalinamės archyviniais atradimais nuo 2015 metų. Dėkinga Giedriui Indrašiui, įdomiai supažindinusiame mus su Užpalių istorija, Birutei ir Vidmantui Indrašiams už pažintinę kelionę po kaimus, iš kurių prieš 160 metų buvo išstremti mano tolimi giminės. Loreta mus nuvežė į Arklio muziejų Anykš-

čių rajone, ten aš mokiausi kepti duoną, buvau kalvėje, mačiau kaip kausto arklius, Nes tremtinys Mataušas Paškonis Antakalnių kaime irgi turėjo kalvę.

Mano protėvių kraštas Užpaliai, žavus, pilnas žalumos ir žmonių geranoriškumo, patyriau kaip jie myli savo kraštą, vertina jos istoriją. Jie suteikė man su dukra Emilija per tris dienas pamatyti ir sužinoti tiek, kad išpūdžių užteks visiems metams. Sužavėjo Viktorijos Jovarienės muziejaus buities eksponatai ir pačios Viktorijos nuoširdumas. Viktorijos muziejuje pajutau tą aplinką ir buitį kurioje gyveno mano tolimi giminės tremtiniai.

Jūsų krašte susitikau su daugeliu mano giminės palikuonių, praturtėjau naujomis žiniomis. Nuoširdžiai visiems, visiems dėkoju: pirmiausia Giedrei Kviliūnienei ir Loretai Smalskienei, atlydėjusioms mane į Užpalius. Mano kelionė po tremtinių kraštą buvo kaip Dievo dovana. Palikdama protėvių žemę, iš kiekvieno kaimo kuriame jie gyveno pasiėmiau su savimi po žiupsnelį žemės...

*Kraštotyryninkas
Vytautas Indrašius*

Kelionės kryptis – pajūris

Kur vyksime stovyklauti šią vasarą, žinojome jau pernai grįždami iš Suvalkijos. Esam buvę prie Baltijos jūros Latvijoje, Estijoje, o savas pajūris dar liko nepažintas. Tad labai karštą, tvankų rugpjūčio septintosios rytmetį (+26C°) pajudėjome Lietuvos vakarų kryptimi. Vaikai apsidžiaugė vėl sutikę šaunųjį rokiškėną vairuotoją Egidijų. Išmaišęs visą Lietuvą, jis mums pasiūlo įdomesnių maršrutų. Mus lydėjo nuolatiniai vasaros kelionių palydovai – javų kombainai ir gandrų pulkai pabariuose bei grūdus vežantys traktoriai ir automobiliai keliuose. Iš tolo sparnais mojo vėjo jėgainės.

Ties Ukmergė oras pradėjo bjurti, horizonte pakibo sunkūs lietaus debesys. Atvėso. Nuvykus prie jūros, oro temperatūra tebuvo +14C°. Tiesa, pakeliui aplankėme garsiuosius D. Poškos Baublius, apžiūrėjome ekspoziciją.

Įsikūrėme gražioje stovyklavietėje Giruliuose. Tą patį vakarą triukšmingai nuėjome prie ne mažiau triukšmingos jūros ir išgąsdinome gelbėtojus. Šie įvairiomis kalbomis per garsiakalbius puolė transliuoti išpėjimus apie pavojų. Mes tikrai buvome atsakingi, nesiruošėme nei maudytis, nei braidyti. Pasukome link vakarėjančios Klaipėdos, aplankėme jos senamiestį.

Visos kelionės dienomis Lietuvoje siautė audros, versdamos medžius, griaudamos statinius, bet mus ši stichija

aplankė. Tik pirmąją naktį stovyklautojai, miegoję palapinėse, gavo lietaus ir buvo apmėtyti kankorėžiais (iškilo toks klausimas – kankorėžius mėtė voverės ar vėjas?), bet tik tiek.

Nuotr. Juras Juskienės

Antrąją dieną pasukome link Vėntės Rago, aplankėme paukščių žiedavimo stotį, muziejų, pakilome į švyturį. Šaunuolė mažoji Paulina nepadare gėdos Užpaliams, muziejuje puikiai atsakė į testo klausimus. Gaila, nesutikome garsiojo ornitologo Vytauto Jusio, teko vieniems pasitenkinti pasivaikščiojimu palei marias.

Kaip sako patarlė, su kuo sutapsi – tuo ir pats tapsi. Ir patapome trečią dieną žygeiviais, savo mažomis kojėlėmis pajūriu nutipenome nei daug, nei mažai – visus 20 kilometrų. O prasidėjo viskas nuo kelionės laivu iš Klaipėdos į Juodkrantę. Tą rytą labai lijo, Klaipėdoje juodi debesys leidosi iki pat žemės, bet

nuketa į 12 psl.

Kelionės kryptis – pajūris

atketa iš 11 psl.

mus dargana aplenkė (toks pastebėjimas – kompanijoje reikia turėti Virginiją ir Jūratę – jos geba nubaidyti lietų). „Forele“ ilgai plaukėme palei uostą, matėme įvairiausių laivų: katerių, jachtų, baržų, netgi kruizinį laivą, begalę krovos terminalų. Ties Kiaulės Nugaros sala išvydome suskystintų dujų laivą - saugyklą „Independence“. Jo ilgis – 294 m, plotis – 46 m. Įspūdinga!

Juodkrantėje aplankėme Raganų kalną ir toliau keliavome atgalios link Klaipėdos. Pavargusias kojas ne kartą išsinome Baltijos jūroje, pakeliui rinkome kas akmenukus, o kas ir šiukšles, stiklo šukes (šaunuoliai mūsų vaikinai!). Taip

ir sukorėme tuos 20 km, kurie iš pradžių atrodė utopija. Vakare dar kraustėmės į naują poilsiavietę prie Palangos, gaminiame šaltibarščius.

Ketvirtadienis buvo skirtas Palangai. Pėsčiomis pajūriu nuėjome iki jūros tilto, tada pasklidome po garsiąją J. Basanavičiaus gatvę. Jos veidas mažai kinta dešimtmečius – kiek akys užmato, pramaišiu su gintaro dirbinių krautuvėlėmis, kioskeliais plyti vaikiški atrakcionai, tatuiruočių salonėliai ir kt. Vėjuota popietė buvo skirta žaidimams pajūryje, griliui ir smagiam vakarajimui terasoje.

Kelionės į namus rytą pradėjome pasivaikščiojimu po Palangos apylinkes: oro uostą, naujas statybviertes (čia

klesti nedidelių vasarnamių statyba, tam ruošiami vis nauji žemės plotai). Pagaliau buvo galima pasimaudyti jūroje. Pasidžiaugėme, kad kelionė praėjo sklandžiai, be incidentų, kad Jūratė savo tepaliukais užgydė smulkias žaizdeles, o Virginija tiesiog spinduliavo gera energija.

Kai rašiau šį straipsnį, baigėsi rugsėjis. Pirkasis namelis vėl šurmuliuoja, vėl kepami ir ragaujami blynai, vaikų rankomis vėl kuriami darbeliai. Skanų „tinginį“ ir rankų darbo žvakes visi norintys galėjo išgyti Užpalių Rudens lygadienio šventėje.

Sėkmės visiems!

Užpalių vaikų dienos centro darbuotoja Valerija Morkūnienė

TRUMPAI APIE ĮVYKUSIUS RENGINIUS

Gražiai, jaukiai ir su meile savo kraštui Kaniūkų kaimo ir Užpalių miestelio gyventojai ir svečiai giedojo himną su viso pasaulio lietuviais.

Liepos pabaigoje – rugpjūčio pradžioje Užpaliuose jau 27 kartą stovyklavo, repetavo, koncertavo ir giedojo mišiose VDU choras „Ave Vita“, vadovas Kastytis Barisas.

TRUMPAI APIE ĮVYKUSIUS RENGINIUS

Bendruomenės „Užpalėnų krivulė“ įgyvendinamas projektas „Festivalis. Aukštaitijos metų Vasaros vakarai Užpaliuose“ pakvietė į Užpalių biblioteka žiūrėti nebylaus kino, kuris jau tapo tradicija. Čarlio Čaplino filmą „Emigrantai“ įgarsino akordeonistė Renata Buzėnaitė ir nuotaikingus garso efektus kūrė Augustė, Kotryna, Urtė ir Meda.

Liepos 30 d. Naktigonės sambūris Užpaliuose šviečiant mėnuliui, čirškiant žiogams. Po žvaigždėmis No Shoes teatro spektaklis „Dulkėti veidrodžiai“, aktorius Raimondas Klezys. Organizatoriai JK „Ašvienių fanai“, UKC Užpalių skyrius.

Nuotraukos „Utenos radijas“

Užpalių Šv. Nikolajaus Stebukladario cerkvėje koncertavo Panevėžio Styginių Kvartetas ir solistė Laima Česlauskaitė. Dėkojame tėvui Serchijui už atvertas koncertui šventovės duris, o mums visiems už buvimą Užpalių bendruomenės organizuotame koncerte.

Renginį finansavo Utenos rajono savivaldybės administracija.

Nuotraukos iš bendruomenės „Užpalėnų krivulė“ archyvo

Rugpjūčio 15 d. vyko Žolinių šventė „Paprasciausiai pasiilgau arklio“. Organizatoriai JK „Ašvienių fanai“, UKC Užpalių skyrius, Užpalių seniūnija.

Nuotraukos iš JK „Ašvienių fanai“ archyvo

Paskutinį vasaros savaitgalį vaikų šypsenos ir juokas šventėje „Vaikai – tai mes“.

Šventėje Rokiškio KC priemiesčio Bajorų padalinio lėlių teatras „ČIZ“ parodė spektaklį „Gilės nuotyčiai“ ir pravedė lėlyčių gamybos edukaciją. „GoBall.lt“ komanda pakvietė vaikus į putų pramogą.

Savanorės Urtė, Gabrielė ir Augustė padėjo mažiesiems piešti ant akmenukų.

Renginį finansavo Utenos rajono savivaldybė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Nuotraukos: T. Pučkus, T. Skubiejė, A. Vaškeliene

Rugpjūtis 21 d. Lygamiškio piliakalnio papėdėje koncertavo „Afrikietiško būgno“ kolektyvas, kuris kvietė „kalbėtis būtent taip – atrandant galimybę muzikoje išgirsti ir būti girdimam“.

Projektą „Festivalis. Aukštaitijos metų vasaros vakarai Užpaliuose“ finansavo Utenos r. savivaldybės administracija.

Nuotraukos Indrės Zabulytės

Rugsėjo 2 d. susirinko gamtos entuziastų būrys į seminarą „Grybai? Apie ką Jūs kalbate.“ Seminarą gamtoje vedė mikologė Aurelija Plūkė.

Projektą „Renkuosi pažinti ir tausoti aplinką“ remia Utenos r. savivaldybės administracija.

Nuotraukos Šarūno Misiūno

Užpaliuose jau 14 kartą, rudens lygiadienio šventės metu, nušurmuliavo rudeninis užpaličių turgus, su naujagimių sveikinimais, įvairiomis veiklomis, jausiais pokalbiais ir alternatyvaus roko grupės „Sirupas“ koncertu. Štai taip užbaigėme Utenos r. savivaldybės finansuotą projektą „Festivalis – Aukštaitijos metų vasaros vakarai Užpaliuose“.

Nuotr. Giedriaus Indrašiaus ir Vidos Juškienės

GAMINKIME

Tiškevičiaus koldūnai, pagal senovinį, XIX amžiuje Vincentinos Zavadzkos sukurtą receptą – pajuskite istorinės virtuvės žavesį

Tešlai reikės: 2 stiklinių miltų; 2 kiaušinių; žiupsnio druskos.

Įdarui reikės: 140 g džiovintų baravykų; 2 svogūnų; 2-3 šaukštų sviesto; 200 g riebaus rūkyto kumpio; 2 kiaušinių; druskos, pipirų.

Kaip gaminti:

Iš miltų, kiaušinių, žiupsnio druskos ir virinto vandens suminkykite standžią tešlą. Džiovintus grybus praskalaukite, pavirkite, kol suminkštės ir smulkiai supjaustykite. Svogūną smulkiai supjaustykite, nuspauskite sultis, pakepinkite su dideliu šaukštu sviesto, sumaišykite su grybais, dviem kiaušiniiais, žiupsniu druskos ir pipirų. Rūkytą kumpį sukupokite peiliu į vientisą masę, sumaišyti su grybų faršu. Plonai iškočiokite tešlą, lygiais atstumais sudėliokite eilę įdaro rutuliukų, užlenkite ant jų tešlos kraštą, formele išspauskite koldūnus ir užlankstykite jų kraštelius. Kartokite, kol sunaudosite visą įdarą. Koldūnus suleiskite į verdantį vandenį, kai iškils į paviršių – nukoškite. Patiekite užpylę svieste pakepintu likusiu svogūnu. Skanaus!

Parengta pagal: www.DELFI.lt

**MIELI LAIKRAŠČIO
SKAITYTOJAI**

Kviečiame **PRENUMERUOTI LAIKRAŠTĮ Už palių**, kuris leidžiamas vieną kartą per ketvirtį.

Užsiprenumeruoti galite Užpalių bibliotekoje – pas **Vidą Juškienę** arba **tel. 8 614 52411**

PRENUMERUOKITE IR SKAITYKITE. Kaina 10,00 Eur. metams.

Dalinkitės naujienomis, skelbkite įvykius ir būkime kartu!

Nuotr. Mindaugo Ilčiuko

Laikraštį parengė: Bendruomenė „Užpalėnų krivulė“. Redaktorė Vida Juškienė.

Laikraštį remia Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Utenos rajono savivaldybės administracija .

Laikraščio leidėjas: UAB „Colorita“ Utenio a. 22 (III a.). Tiražas 110 vnt.